

Jakob Maksimiljan,

po Božjem usmiljenji knez in škof Lavantinski

itd. itd. itd.

Vsem vernim svoje škofije pozdrav in blagoslov od Gospoda našega, Jezusa Kristusa.

Pastirska beseda, katera se Vam, ljubi moji! denes s pridežnice bere, ni moja, namreč vašega škofa beseda, ampak je beseda najvišega učenika vesoljne svete katoliške cerkve, namreč svetega Očeta Papeža Leona XIII.

Vzeta je ta beseda, le nekoliko okrajšana, iz Njih okrožnice, katero so pisali vsem katoliškim patriarhom, primatom, nadškofom in škofom po vesoljnem svetu. Stvar, katero ta okrožnica obravnava, je „krščanski zakon“. Po vsej pravici se je dozdeval svetemu Očetu krščanski zakon zadosti važen predmet, da so hotli vsem vernikom brez razločka, tedaj tudi vsem krščanskim oblastnikom in njih podložnikom resno v spomin zaklicati dvojno resnico, katero je cerkev Kristusova o krščanskem zakonu od nekdej trdila, namreč da je zakon svet in da je od Kristusa postavljen za k r a m e n t.

Povod k temu so Jim dale britke skušnje, ki se tu in tam po krščanskih deželah prikazujejo, da se namreč prav ta dvojna lastnost zakona, da je svet in da je pravi k r a m e n t, prezira ali celó utajiti hoče, v tem ko nekteri trdijo, da zakon ni več, kakor vsaka druga p o g o d b a, katero dva človeka med seboj skleneta, drugi pa sv. cerkvi one pravice prikrajšati ali celó vzeti hočejo, ktere je od Kristusa samega kakor do drugih zakramentov, tako tudi do z a k r a m e n t a sv. z a k o n a prejela.

Poslušajte tedaj pazljivo, kako sveti Oče sami o tem prevažnem predmetu govorijo:

Častitljivi bratje! Zveličanje in apostolski blagoslov.

„Skrivnostni sklep Božje modrosti, ktereга je Zveličar človeški, Jezus Kristus, na zemlji izpeljati sklenil, je nameraval, svet, ki je takó rekoč na starosti onemagoval, po njem in v njemu prenoviti. To je izrekel sv. Pavl v krasnih in tehtnih besedah, ko je pisal do Efežanov: „Skrivnost njegove volje je . . . vse v Kristusu prenoviti, kar je v nebesih in kar je na zemlji“. Zares, komaj je začel Kristus Gospod

povelje, od Očeta mu izročeno, izpeljevati, je dal svetu takoj novo lice in novo obliko, ker je to, kar je bilo zastaranega, odstranil. Kajti rane, ktere je greh prvega človeka človeštvu zasekal, je zacelil; vse ljudi, ki so bili po naturi otroci jeze, je z Bogom spravil; utrujene po stoletnih duševnih zmotah, jih je zopet pripeljal k resnici; po vsakoršni nečistosti izdelane je zopet obnovil k vsakoršni čednosti; povrnil jim je pravico do večnega zveličanja ter jim dal gotovo upanje, da bode enkrat celó njih truplo, umrljivo in minljivo, neumrljivosti in nebeške veličasti deležno. Da bi se pa te neprecenljive dobrote, dokler dolgo bodo ljudje, tako dolgo tudi na zemlji ohranile, je postavil cerkev za namestnico svojega poklica, ter ji v skerbi za bodoče čase zapovedal, naj bi to, kar bi se v človeški družbi kedaj zamotalo, poravnala, in kar bi razpadlo, zopet postavila.“ — —

„Vendar naš namen ni, vse, kar tu sem spada, naštet; marveč mi hočemo le od domače družine govoriti, ktere korenina in podlaga je zakon.“

„Vsakdo pozna, častitljivi bratje! pravi začetek zakona. Kajti, da si tudi nasprotniki krščanske vere neprenehljivega cerkvenega nauka o tej zadevi spoznati nočejo, in si že dolgo prizadevajo, izročilo vseh ljudstev in vseh stoletij zatreti, vendar niso zamogli, ne moči ne luči resnice ugasiti in zmanjšati.“

Sveti oče razlagajo nadalje, kako je bil zakon v paradizu postavljen, ko je Bog prva človeka ustvaril in potem nadaljujejo:

„Pa ta toliko častitljivi in vzvišeni značaj zakona je začel pri paganskih narodih dalje bolj razpadati in zginjati. Celó pri judovskem ljudstvu ga najdemo nekako omračenega in zatemnjenega. Kajti sčasoma je pri njih splošna navada postala, da je smel mož več žen imeti. Pozneje pa, ko je Mojzes njihovi trdovratnosti spregledal in postavno ločitev dovolil, je bila razvezi zakona steza nadelana. Pri paganih pa bi se skoraj neverjetno zdelo, v kakšno globočino spridenosti in zvrženosti so se ženitve pogreznili; kajti prav tukaj so bile vsem zmotam in najgršim strastim vsakega ljudstva prepuščene.“

„Vendar zoper toliko spridenost in oskrumbo, s katero je bil zakon omadeževan, je slednič z nebes došla pomoč in zdravilo; kajti Jezus Kristus, ki je človeško dostojnost obnovil in Mojzesovo postavo dopolnil, na zakonske zadeve ni obrnil ne svoje slednje ne najmanjše pozornosti. Sam namreč je počastil ženitovanje v Kani na Galilejskem s svojo pričujočnostjo in ga je za vselej imenitno storil po svojem prvem čudežu; in prav zato smemo reči, da se s tem dnevom novo posvečenje zakonske zaveze začinja. Potem je zakon nazaj peljal k častitljivosti njegove prve ustanove, dokler je od ene strani judovsko šego hudo grajal, po kateri so mnogoženstvo in ločitev zakona zlorabili, od druge strani pa ostro zapovedal, da naj se nikdo ne predrzne to ločiti, kar je sam Bog z neločljivo vezjo zvezal za vselej. Zatorej, ko je overe, ki so se iz Mojzesove postave navajale, ovrigel, je po svoji lastnosti kakor najvišji postavodajatelj zastran zakonskih ljudi sledeče določil: „Jaz vam pa povem, kdorkoli se od svoje žene loči, razun zavolj prešestovanja, in drugo vzame, prelomi zakon; in kdor ločeno vzame, prelomi zakon.“ Mat. 19, 9.

Kar pa je bilo z Božjo veljavnostjo o zakonu zapovedano in postavljeno, to so apostoli, oznanovalec Božje postave, še obširneje in natančneje po svojih pridigih in spisih

učili. Zares Apostolom učiteljem gre hvala za vse, karkoli so od nekdanj učili naši sveti očetje, cerkveni zbori in ustno izročilo vesoljne cerkve; namreč da je Kristus Gospod zakon k časti zakramenta povzdignil in ob enem učinil, da zamorejo zakonski, obvarovani in krepčani po milosti, katero nam je njegovo zasluženje pridobilo, prav v zakonu k svetosti dospeti; da ga je po podobi svoje skrivnostne zaveze s cerkevjo čudovito obnovil, in vsled tega naravno ljubezen v njem vzvišal in družbo moža in žene, ki je že po svoji naturi nerazvezljiva, z vezjo Božje ljubezni še močnejše zavezal. „Možje, piše sv. Pavl do Efežanov, ljubite svoje žene, kakor je tudi Kristus cerkev ljubil in sam sebe zanjo dal, da bi jo posvetil . . . Možje morajo svoje žene ljubiti, kakor lastna telesa . . . Nihče še ni kedaj svojega telesa sovražil, ampak ga redi in oskrbuje, kakor Kristus cerkev; udje smo namreč njegovega telesa. od njegovega mesa in od njegovih kosti. Zavoljo tega bo zapustil človek očeta in mater svojo, in se bo držal svoje žene, in bota dva v enem mesu. Ta skrivnost je velika; jaz pa rečem v Kristusu in v cerkvi.“ (Efez. 5, 25—32.) Isto tako so nam apostoli poročili zapoved Kristusovo, da je edinost in dosmrtna veljavnost zakona, kakor se je že pri njegovi ustanovitvi tirjala, sveta, in se nikdar in nikoli razrušiti ne sme. Uči namreč zopet sv. Pavl: „Tem pa, kateri so v zakonu, ne zapovem jaz, ampak Gospod, da naj se žena od moža ne loči; ako se pa loči, naj ostane neomožena, ali pa naj se s svojim možem spravi.“ In nadalje: „Žena je navezana na zakonsko postavo, dokler nje mož živi; ako njen mož umerje, je prosta.“ (1 Kor. 7.)

„Iz teh vzrokov je postal zakon velik zakrament, v vsem častitljiv, Bogu dopadljiv, čist in spoštovanja vreden kakor podoba in znamenje najviših reči.“

„Vendar s tem, kar je dosihmal omenjenega, še ni vse povedano, kako je krščanstvo zakon povzdignilo in dovršilo. Prvič namreč je zakon prejel viši in žlahtniši namen, kakor ga je poprej imel, kajti od zdaj zanaprej ima nalogo, ne le da se človeški rod množi, ampak da cerkev vedno nov naraščaj iz njega prejema, sodržavljane svetnikov in domačine Božje; tako namreč, da se ljudje rodijo in izrejajo v ta namen, da v pravega Boga in Odrešenika našega Kristusa verujejo in ga častijo. — Drugič so obema zakonskima dolžnostmi odkazane in medsebojne pravice natanko določene. Njuno srce bodi vedno tako vravnano, da nikdar ne pozabita, da sta drug drugemu dolžna pristrčno ljubezen, nepremisljivo zvestobo, djansko in vedno podporo. — Mož je poglavar družine, je glava žene; ker je pa žena meso od njegovega mesa in kost od njegovih kosti, naj bo možu podvržena ne kakor dekla, ampak naj ga uboga, kakor tovaršica, kajti taka pokorščina ne bo manjšala ne njene častitosti, ne njene dostojnosti. Ker pa mož predstavlja Kristusa, žena pa cerkev, more takó v možu, ki ukazuje, kakor v ženi, ktera uboga, vedno bivati božja ljubezen, ki vsako dolžnost zlajšuje. „Zakaj mož je glava žene, kakor je Kristus glava cerkve; kakor je pa cerkev Kristusu podložna, takó naj bodo tudi žene svojim možem v vseh rečeh.“ (Efez. 5, 23—24.) — Kar otroke zadeva, so po vesti zavezani, staršem biti pokorni, jih ubogati in spoštovati; nasprot pa so starši dolžni, vse skrbi in misli na to obračati, da otroke vzdržujejo in zlasti k čednosti izrejajo: „Očetje! izrejte otroke v podučevanju in svarjenju Gospodovem.“ (Efez. 6, 4.) Iz tega je razvidno, da so dolžnosti zakonskih

mnogotere in ne lehke; toda moč, katero iz zakramenta prejema, stori, da postanejo dobrim zakonskim lehke in celó prijetne.“

„Ko je Kristus zakonske zaveze k taki in toliki imenitnosti prenovil, je vso oblast nad njimi svoji cerkvi izročil. Ona se je tudi vedno in povsod te oblasti nad zakoni Kristjanov posluževala in sicer tako, da je bilo vsem očitno, da je ta oblast njej edini lastna, da je ni od ljudi zadobila, ampak po volji svojega Začetnika z nebes prejela. Koliko skrbi in truda si je cerkev prizadevala, da bi zakonu svetost ohranila in ga v vsej popolnosti obvarovala, je preznano, kakor da bi bilo treba, še le vse to dokazovati“

„Pri vsem tem, po prizadevanji hudega duha, nikoli ne manjka ljudi, kateri, kakor druge dobrote odreščenja zametujejo, enako tudi prenovitev in dovršitev zakona ali zaničujejo, ali naravnost tajijo. V starodavnih časih je bila pregreha nekterih v tem, da so zakonu v enem ali drugem oziru nasprotovali; pa sedanji čas je še veliko škodljivša pregreha onih, ki bi najrajše zakon, sedaj vsestransko dovršen, v njegovem temelju razdjali. Vzrok te prikazni pa je v tem, da so taki ljudje napolnjeni z nauki krivega modroslovja in okuženi z mišljenjem množice, za česar voljo ničesa težej ne prenašajo, kakor biti komu podvrženim in pokornim. Zato vse svoje moči v to napeenjajo, da bi ne le posamni ljudje, temveč cele družine in ves človeški rod Božjo gospodstvo ošabno zaničevali. Ker je pa korenina in začetek družine in vesoljne človeške družbe v zakonu, ne morejo nikakor sterpeti, da bi bil zakon sodni oblasti sy. cerkve podvržen; temveč si prizadevajo, mu vsako svetost vzeti, in ga potisniti med one reči, ki so po zgol človeških naredbah vpeljane, in ktere država po svoji svetni postavi vlada in obravnava.“ . . .

„Ker je pa zakon sam po sebi in po svojem pomenu sveta reč, tirja pravi red, da ga (kolikor je zakrament) ne vlada in opravlja svetna oblast države, ampak Božja oblast cerkve, kateri edini gre učiti, kar je svetega. Na dalje se mora v poštev vzeti, da je zakon zakrament, in to ga ravno pri kristjanih s toliko imenitnostjo obdaja. O zakramentih pa sme po volji Kristusovile cerkev postaviti . . . Slednjič je velike važnosti tudi glas zgodovine, ktera nas obilno uči, da se je cerkev skozi vse čase postavodajalne in sodnijske oblasti v zakonskih zadevah prosto posluževala“ . . .

„Nikogar pa naj ne moti ona od nekterih toliko hvalisana ločitev, vsled ktere zakonsko pogodbo od zakramenta ločijo, se ve le v te namen, naj bi bilo cerkvi le to pridržano, kar se tiče zakramenta, zakonska pogodba pa naj bi bila oblasti in poljubju svetnih vladarjev prepuščena. — Kajti tako ločenje, ali bolje rečeno, tako raztrganje se opravičiti ne da, ker je dognano, da se v krščanskem zakonu pogodba od zakramenta ločiti ne da, in toraj prava in postavna zakonska pogodba obstati ne more, brez da bi sama po sebi zakrament ne bila. Kajti Kristus Gospod je zakon k časti zakramenta povzdignil; zakon pa obstoji ravno v pogodbi, ako je le po postavi sklenjena. Dostaviti se še more, da je zakon zato zakrament, ker je znamenje sveto in gnado delivno, ter ima vtisnjeno podobò skrivnostnega zakona med Kristusom in cerkevjo. Bistvo in obliko tega skrivnostnega zakona pa izrazuje ona vez najtesnejše sklenitve, s katero sta mož

in žena sklenjena, in ta vez je ravno zakon sam. Iz tega je razvidno, da je vsak postavno sklenjen zakon med kristjani že sam v sebi zakrament, in da resnico hudo žali, kdor trdi, da je zakrament le nekaki kinč ali neka posebnost od zvonaj pridjana, katero ljudje, ako se jim poljubi, od zakonske pogodbe odluščiti smejo in zamorejo“ . . .

„In da bi ošabni izreki naturalistov ne bili enako škodljivi in pogubonosni, kakor so polni zmot in krivice! Ali lahko se da prevideti, koliko škodo so oskrunjeni zakoni že napravili, in koliko je še bodo vsemu človeštvu porodili. — Pred vsem namreč je Božja postava taka, da so vse naredbe, ktere v Bogu in naravi svoj začetek imajo, tem bolj koristne in blagonosne, čem bolj se nespreminjene v prvotnem stanu ohranijo. Kajti Bog, kakor začetnik vseh stvari, je točno spoznal, kaj najbolje služi njih naravi in ohranitvi, in je po svoji volji in modrosti vse tako naravnal, da vsaka stvar svoj namen lahko doseže. Ako se pa človeška hudobija predrzne, te premodri red stvarjenja spreminjati in kaliti, potem se mora zgoditi, da tudi najbolj koristne naprave ali škodovati začnejo ali vsaj koristiti nehajo, bodi si, da so dobrodejno moč po spremembah zgubile, ali da se Bog nad človeško ošabnostjo in predrznostjo maščevati hoče. Kteri koli tedaj tajijo, da je zakon svet, in ga po odvzeti svetosti med zgol posvetne reči vržejo, oni spodkopavajo podloge človeške narave, se ustavljajo sklepom Božje modrosti, in kolikor je od njih odvisno, njene naredbe razdirajo. In ni se čuditi, da je iz takih neumnih in brezbožnih prizadetij prirastil sad, ki je za zveličanje duš najhujši strup in za blagor držav največa nevarnost . . .“

„Odveč bi bilo, vse hudo naštevati, kar iz zakonskih ločitev izvira. Po takih ločitvah postanejo zakonske zaveze spremenljive; medsebojna dobrovoljnost se manjša; poželjivost budi nezvestobo; skrb za otroke in njih izreja se zanemarja; blaženi hišni mir razpada; med žlahto se seje seme prepira; žena zgubi svojo častitljivost in pride v nevarnost, da postane zapušena sirota, ko je moževim željam odslužila. Ker pa nravna spačenost z največo silo družine v pogibelj tira in moč držav ruši, je razvidno, da so zakonske ločitve blagostanju družin in držav čez vse sovražne, ktere, kakor same iz nravne spačenosti prihajajo, tako tudi, kakor skušnja pričuje, še gršim razvajam v domačem in javnem življenji široko stezo nadelujejo. — To je tem huje, ako se pomisli, da će se enkrat zakonske ločitve dovolijo, ne bo moči, ki bi jih zamogla brzdati in obdržati v določenih mejah. Huda je moč zgledov, pa še hujša je moč poželjivosti; sila obeh moči pa bode storila, da bo želja po zakonskih ločitvah vedno dalje svoje korenine širila in serca premnogih ž njimi opletala, kakor se širi kužna bolezen, ali kakor presilno naraščena voda jezove podere in vse poplavi.“

„To vse je gotovo samo po sebi jasno, pa bo še bolj očito, ako si v spomin zakličemo minole dogodbe. Komaj so bile zakonske ločitve po postavi dovoljene, so začele razpertije in zdražbe silovito naraščati, razuzdanost življenja pa je postala tolika, da so se svojega dela celó taki sramovali, kteri so poprej zakonske ločitve zagovarjali; in ako bi ne bili hitro iskali zdravilnih pomočkov po nasprotni postavi, bi bila država v kratkem prišla v skrajno nevarnost razpada. . . .“

„Zares sanjarije in ukazi človeški nimajo moči, spremeniti lastnosti in obliko, katero je narava stvarjem dala; zato malo modro za javno blagostanje skrbé oni, kateri menijo, da se zamore narava zakona brez škode predrugačiti, in kateri bi radi, kakor se kaže, potem ko so svetost vere in zakramenta odstranili, zakonu še gršo podobo dali, kakor jo je imel pri poganih. Ako se toraj tem namenom slovo ne da, so rodovine in človeška družba v vednem strahu, da se pogreznejo v ono osodopolno borbo, katero zlobne drhali socialistov in komunistov že davnej nameravajo. . . .“

„Po vsem tem moramo priznati, da si je cerkev za občni blagor narodov veliko zasluženje pridobila, ker je svetost in nerazvezljivost zakona vsikdar tako krepko branila. . . . Vendar pa cerkvi ni neznano in ona tudi ne taji, da je zakrament zakona, prav zato, ker ohranitev in množenje človeške družbe namerava, tudi s posvetnimi rečmi v zavezi in neogibljivi dotiki, ktere sicer iz zakramenta nasledujejo, vendar pa v vrsti posvetnih zadev ostanejo; in o teh rečeh po pravici postave dajejo in sodijo oni, katerim je svetna vlada izročena.“

„Nihče ne dvomi, da je po volji Jezusa Kristusa, ustanovitelja sv. cerkve, cerkvena oblast od državne oblasti ločena in vsaka oblast v svojem področji prosta in nezadržavana; vendar s tem pogojem, ki obema oblastima koristi in vsem ljudem v dobro služi, da ste obé oblasti z vezjo lepe zastopnosti zvezane, in da je v onih rečeh, o kterih obojna oblast, dasi vsaka v drugem oziru, postave daje in sodi, tista oblast, ktera časne zadeve oskrbuje, oni oblasti v modri in dostojni razmeri podređjena, kateri so nebeške zadeve izročene. Po takem, če smemo reči, lepem soglasji, bi bila razmera med obema oblastima najbolje vravnana, in vsaka oblast bi imela zdatnih sredstev zadosti, človečanstvo v vsem podpirati, kar zadeva potrebe časnega in upanje večnega življenja. Kajti že v svoji prejšnji okrožnici smo dokazali: kakor človeška vednost, ako je s sv. vero združena, bolj plemenita in močna postane, da se zmot ovaruje in jih odbija, in kakor sv. vera ne malo obrambo iz vednosti zajema: enako more biti za cerkev in državo od velike koristi, ako obe oblasti prijateljsko postopate. Država namreč postane bolj spoštljiva in njena vlada bo gotovo pravična, dokler se na zvezdo sv. vere ozira; cerkev pa najde v državi zdatno varstvo in brambo v občni blagor svojih vernikov.“

V nadaljnem govorjenju opominjajo sv. Oče kneze in vladarje k medsebojni složnosti in k porazumljenju s sv. cerkevjo, in slednjič se obrnejo do škofov rekoč:

„Vaša prva skrb bodi, da bodo narodi v obilnosti imeli podučjenja v krščanskih resnicah; da vedno v spominu ohranijo, da zakon ni vpeljan po človeški volji, ampak po Božji postavi, ki se tako glasi, da sme eden mož le eno ženo imeti; da je Kristus, ustanovitelj nove zaveze, zakon iz vrste zgol naturnih opravi! v vrsto zakramentov povzdignil in svoji cerkvi oblast podelil, postave dajati in soditi o tem, kar zakonsko vez zadeva. V tej reči se mora posebno na to gledati, da ne bodo ljudje v zmoto zapeljani po zapeljivih naukih nasprotnikov, ki hočejo cerkvi ravno to oblast odvzeti. — Tudi se mora vsim dopovedati, ako med kristjani mož in žena zavezo napravita brez zakramenta, da taka zaveza moči in vrednosti pravega zakona nima; in akoravno je

točno po državnih postavah sklenjena, vendar več ni in biti ne more, kakor šega ali navada, po državni postavi vpeljana; državna postava pa zamore le take reči ravnati, ktere se v državnem oziru same po sebi iz zakona snujejo, tako da bi celo biti ne mogle, ako bi ne bilo njih prave in postavne korevine, in ta je vez zakonska. — Vse to je treba posebno zaročenim vedeti, kterim se mora tudi to razložiti, da smejo v tej zadevi (državnim) postavam pokorni biti, da jim cerkev tega ne prepoveduje, zato ker želi, da bi bili zakoni na vse strani veljavni, in da bi se otrokom škoda ne godila. — V neizrečeni in še vedno rastoči zmešnjavi človeških trditev je nadalje treba še tudi to vedeti, da ni moči na sveti, ktera bi zamogla pravi in dovršeni zakon razdružiti; da se tedaj taki zakonski očitne pregrehe krivi storijo, kteri, bodi si vzrok kakoršenkoli, drug zakon sklepajo, preden je smrt prvega razločila. — Ako pa kedaj tako daleč pride, da skupno življenje nemogočno postane, takrat cerkev privoli, da sme mož za sebe in žena za sebe živeti, pa si ob enem prizadeva, kolikor razmere ločenih dopuščajo, da bi jima britke nasledke ločitve po moči zljajšala, in nikoli se ne zgodi, da bi cerkev ali nehala k spravi prigovarjati, ali da bi nad spravo obupala. — Vendar lahko bi bilo, v to skrajno nesrečo ne zabresti, ako bi zaročeni, ne od poželjivosti gnani, ampak po dobrem preudarku zakonskih dolžnosti in zakonskega namena v zakon stopili, in ako bi z dolgim grešnim znanjem pred zakonom Božje jeze ne dražili. In da vse ob kratkem povemo, zakoni bodo še le takrat blaženo in mirno stanovitnost dosegli, ako bodo zakonski duhovno življenje iz pobožnosti zajemali. Pobožnost edina je, ki daje moč in nezmagljivo srčnost; ona edina pomaga, da se slabosti zakonskega tovarša, razlika navad in značajev, teža maternih skrbi, trudapolna izreja otrok, vsakdanja težka dela in mnogotere nezgode ne le potrpežljivo ampak celo veselo prenašajo.“

„Tudi na to je gledati, da se zakoni z drugoverci ne bodo lehkomišelnostno sklepali, kajti malo verjetno je, da bodeta dva človeka, ki sta si v verskih rečeh navskriž, v vseh drugih enega srca. Pred takimi zakoni je treba toliko bolj glasno svariti, ker dajejo prenevarno priliko, da se katoliški del udeležuje verskih vaj nekatoliškega dela, kar je pod smrtnim grehom prepovedano; ker so nevarni za versko prepričanje katoliškega dela; ker ovirajo dobro izrejo otrok, in ker večidel v to napeljujejo, da ljudje razloček med resnico in zmoto pozabijo in slednjič vsako vero za enako dobro obrajtajo.“

„Ker pa vemo, da ne smemo nikomur svoje lubezni odreči, Vam priporočamo slednjič, častitljivi bratje! še one nesrečneže, kteri od nečiste poželjivosti zapeljani, so na zveličanje svoje neumerjoče duše pozabili in v grehu skupaj žive, brez da bi bili zakonsko zvezani. Bodi tedaj vaša skrb na to obrnjena, da take nesrečne ljudi nazaj pripeljate k dolžnosti; bodi si da jih sami ali po drugih sposobnih možeh po vsakem načinu nagibate, da storjeno pregreho spoznajo, se resnično spokorijo in pravi zakon po katoliškem obredu sklenejo.“

Častitljivi bratje! da so nauki o krščanskem zakonu, kakor smo jih v tem pismu razlagali, enako važni za časno blagostanje držav, kakor za večno zveličanje duš, je razvidno. Naj bi tedaj Bog dodelil, da po meri važnosti tudi povsod podučljiva

in ubogljiva srca najdejo. Zato se obrnimo vsi s ponižno prošnjo do preblažene Marije, brezmadežne Device, naj bi ona duhove k pokorščini do sv. cerkve naklonila in se mater in pomočnico izkazala vsem ljudem. Z enako gorečnostjo prosimo pervaka apostolov, sv. Petra in Pavla, ki sta praznoverstvo zatrla in resnico zasadila, naj s svojo mogočno obrambo človeški rod varujeta, da se nekdanje zmote še huje ne povrnejo.“

„Med tem podelimo v zastavo nebeških milosti in kakor izraz naše blagovoljnosti Vam, častitljivi bratje, in ljudstvom, Vaši skrbi izročnim, is polnega srca naš apostolski blagoslov.“

„Dano v Rimu pri sv. Petru dne 10. svečana 1880, v drugem letu našega papeštva.“

LEO P. P. XIII.

Opomba. Te list naj se prvo nedeljo po prejetji pri zgodnjem in poznem opravilu s pridežnice bere.

V Mariboru, dne 17. marca 1880.

JAKOB MAKSIMILJAN,

knez in škof.